

**Üstün ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Akademik Ortamlarda Olumsuz
Değerlendirilme Korkusunun İncelenmesi
Balıkesir Örneği**

**Investigation of the Fear of Negative Assessment of Gifted Students
and Talented Academic Study
Balıkesir Example**

*Özay Nuri AKSOY**

Başvuru Tarihi: 26.07.2019
Kabul Tarihi: 25.10.2019

Özet

Türkiye'nin bilimsel, sosyal, teknolojik ve ekonomik kalkınmasında önemli role üstleneceği düşünülen, üstün ve özel yetenekli öğrencilerin, akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusu hakkında ön bilgi edinilmesi önem teşkil etmektedir.

Bu çalışmada; üstün ve özel yetenekli Bilim Sanat Merkezi öğrencilerinin olumsuz değerlendirilme korkuları incelenmektedir. Araştırmanın evrenini Karesi ilçesinde BİLSEM'de öğrenim gören ortaokul seviyesinde ki 6,7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 72 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Akademik ortamlarda yaşanan olumsuz değerlendirilme korkusunun bazı kişisel, eğitsel özelliklere göre incelenmesi amacıyla Alkan (2005) tarafından geliştirilen Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu (AODK) Ölçeği ve kişisel bilgi formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

* Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim Sanat Merkezi, ozaynuriaksoy@msn.com, ORCID: 0000-0001-8210-8362

Bu araştırmanın amacı BİLSEM öğrencilerinin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunun akademik başarıları ile ilişkisini incelemektir.

Araştırma verilerinin hesaplanmasında Betimsel İstatistik, İlişkisel Örneklem t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizleri kullanılmıştır.

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (AOODK) ve alt boyutlarından alınan puanlarla anne eğitim durumuna göre, kardeş sayısı durumuna göre anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli, Özel Yetenekli, Akademik Korku, Bilsem, Balıkesir

Abstract

Turkey's scientific, social, economic and technological development, the development of the gifted students, therefore is considered to be an important work.

Outstanding and gifted students explored the fears of negative evaluation. The research universe, 2018-2019 academic year in the District of Balıkesir province, even though I know that the square of the students. Universe of research studying secondary school in the town square of 6.7. and 8. Grade students. The sample of 72 in this universe, the student research.

Fear of negative evaluation of the students academic environments they live in some personal, educational examination purposes according to Alkan (2005) fear of Negative Evaluation Scale developed by Academic Environments (AOODK) form and data-gathering tool that has been used as a personal information form

This research, according to gender, some personal property, Mother Education, number of siblings show differences according to variables will determine whether.

Research data in the analysis of descriptive statistics, Unbound Sample t test and one-way ANOVA.

Fear of Negative Evaluation scale to the students, academic Environments (AOODK) and the training of their score, the mother of the child dimension according to the State according to the number of brother conclusions.

Keywords: Gifted, Special Talent, Academic Fear, Bilsem, Balıkesir

Giriş

Özel yetenekli olma durumunu tanımlayan Renzulli, birbiri içerisine harmanlanmış üç özelliğe dikkat çeker: Ortalamanın üzerinde yetenek, yaratıcılık ve göreve adanmışlıktır. Özel yetenekli bireyler, bu üç özelliğe sahip ve bunları faydalı olacak şekilde gerektiği yerlerde sürdürebilecek bireylerdir (Tortop, 2018).

Baltacı (2013) üstün zekâ kavramını, en az bir yetenek alanında yaşitlarının içinde, en az bir yetenek alanında %10'luk olma durumuyla ve bunu gerçekleştirirken de eğitilmeden ve kendiliğinden ortaya çıkan potansiyel olma hali ile açıklar. Üstün zekânın evrensel bir tanımı konusunda bir uzlaşım söz konusu değildir. Sak (2009)'a göre; üstün zekâyâ yüklenen tanım, bireylerce ve toplumlarca hatta zaman ve yaşanan coğrafyada bile farklılık gösterebileceğini söyler. Somut olmayan kavramlar ile çalışan bir matematikçi ile duyguya hitap eden bir şair, gün içerisinde buzullar uğraşı olan Eskimo ile hayatını öğretilere adanmış keşişin üstün zekâyâ yüklemiş olduğu anlamları çok farklı olduğunu vurgular.

Üstün yeteneklilerin belirgin özellikleri konusunda Schreglmann (2016); hızlı öğrenme, doğru anımsama, derinlemesine bilgiye sahiplilik, okuma-yazmada hızlı gelişim gösterme, rakamları ileri düzeyde anlama ve kullanma, yeni fikirlere açık olma, araştırma isteği konusunda yoğun merak, ilgi ve gelişmiş hayal gücünü sayar. Yıldırım (2013)'a göre üstün yetenekli bireyler yürümeye erken geçerler, erken konuşurlar, erken yaşta okumayı öğrenirler. Orijinal fikirleri olan ve oldukça yaratıcıdırlar. Üstün yetenekli öğrenciler yaşitlarının her an ilerisindedir. Bu ileri olma durumu hem fiziksel hem de fikirseldir.

Ülkemizde yetenekli öğrencilerin özel bir eğitim alması için ilk olarak 1964 yılında matematik ve fen alanında açılan Ankara Fen Lisesini yine Ankara'da Rehberlik Araştırma Merkezi olarak ilkokullarda özel çalışma sınıfları takip etmiştir. Sonrasında ise Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) devreye girmiştir. 1993 yılında beş pilot il ile eğitim başlamıştır. İlk açılan Ankara da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi 1995-1996 yılında eğitime öğretime başlamıştır. 2019 yılında geldiğimizde ise 111 BİLSEM üstün yetenekli öğrencilere eğitim vermektedir.

2016 yılında yürürlüğe giren yeni BİLSEM yönergesi özel yetenekli çocuğun zeka durumuna, yaratıcılık vurgusuyla, sanatsal ve liderlik kapasitesine değinir. Bu tip çocukların yaşitlarına oranla daha yüksek seviyede performans gösterdiklerine ilişkin dikkat çeker. Aynı zamanda bu ihtiyaçlarının örgün olarak devam ettikleri okullarda sağlanamaması nedeniyle gereksinim içinde olan bireyler olarak tasvir eder. (Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi (2016),TC. Milli Eğitim Bakanlığı, Tebliğler Dergisi,2710,04.11.2016)

Okul tarafından sağlanamayan hizmet ve faaliyetlere gereksinim duyan öğrenci ilgi duyduğu alanlarla ilgili çalışmalarını okul ders saatleri dışında BİLSEM'de danışman öğretmenleri ile gerçekleştirir.

Öğrenciler okul ortamında ve diğer akademik ortamlarda diğer kişilerin kendilerini nasıl algılayacağı ve akademik bilgileri aktarırken nasıl değerlendirileceği konusunda kaygı yaşarlar. Bu akademik korku olarak adlandırılrsa da ilk zamanlarda bireyde bir sosyal fobi olarak ortaya çıkar.

Sosyal fobi; kişinin, başkalarının yargılanabileceği kaygısının yaşadığı ortamlarda aşağılanıp, utanç duyabileceği düşüncesiyle belirgin ve sürekli korkunun olmasıdır. Kişi başkaları ile bir sosyal iletişime girdiği zaman, etkileştiği kişi üzerinde bırakacağı etkiyi düşünür. Bu etki olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Olumsuz etki beklentisi söz konusu olduğunda sosyal fobi de ortaya çıkar.

Heckelman ve Schneier (1995)'e göre, sosyal fobi kavramı ilk olarak 1903'de Pierre Janet ortaya koyar. Pierre Janet, piyano çalarken, konuşurken ve yazarken başkalarının gözlenme duygusu ve beraberinde bu korkuyu yaşayanlar için kullanılmıştır. Janet'in 1903 yılında yaptığı tanımlamaya karşın sosyal fobinin bir rahatsızlık olarak değerlendirilmesi, 1969 yılında Marks'ın yaptığı sınıflandırma ile oluşur. Marks'ın yaptığı sınıflandırma dört başlık altında değerlendirilebilir. Sosyal fobiyi, kapalı alan korkusu olan agorafobi, hayvan fobisi ve değişik özgül fobiler olarak dörde ayırır.

Sosyal fobiye ilk kez DSM-III'te "fobik nevrozlar" başlığı altında yer verilmiş ve "başkaları tarafından değerlendirileceği bir veya birden çok durumdan, sürekli ve gerçek dışı korku hali, bu durumdan kaçınma, utanç duyacağı veya gülünç duruma düşeceği şekilde davranabileceğinden korkma" olarak tanımlanmıştır (APA, 1980). Günümüzde ise sosyal fobi kavramı, "kaygı bozuklukları" altında DSM-V ve ICD gibi ana sınıflandırma sistemi içinde adlandırılmaktadır. (Heimberg ve diğ., 2014). Furmark ve diğ. (1999)'a göre grup önünde konuşma her türlü eğitim sisteminde var olan ve kaygı yaratan bir durumdur. Ergenlerle yapılan çalışmalarda ise Heimberg ve diğ.(2000) çalışmalarında sosyal fobinin yaşam boyu nüfus içinde oranını %5-15 oranında saptamıştır.

Sosyal fobinin başlama yaşına ilişkin Topçu (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, genellikle ergenlikte başladığını ve başlangıç yaşı olarak da 13-18 arasında olduğu tespit edilmiştir. Scheiner ve diğ. (1992) tarafından, sosyal fobinin diğer duygu durum bozukluklarına oranla düşük olması konuyu ergenler açısından önemli hale getirmektedir. Sosyal fobi ile ilgili Rodriguez ve diğ. (2006) tarafından yapılan araştırma da, ergenlerde; cinsiyet, kaygı, sosyal kaçınma, negatif değerlendirilme korkusu gibi değişkenlerle ilgili anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Sosyal fobisi olan bireyler Topçu (2004)'ya göre daha çok sosyoekonomik seviyesi ve eğitim durumlarının düşük olduğu gruplarda görüldüğünü söyler. Demir (1997)'de ise, sosyal fobi ile sınav kaygısının karşılıklı olarak aynı kişide var olduğu tespit edilmiştir. Alkan (2015) tarafından ortaokul 6., 7. ve 8. sınıf seviyesinde ki öğrencilerin akademik ortamda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunu ölçmek amacıyla Ankara ilçelerinde gerçekleştirdiği çalışmasında da öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusu, akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediğini, söz

konusu korkuyu yaşayan öğrencilerin sınıfta öğretmenleriyle iyi iletişim kuramamaları, sınıf arkadaşlarıyla uyumlu çalışamamaları ve derslerle ilgili problemlerini ebeveynleriyle paylaşmaktan çekinmeleri akademik başarılarının olumsuz etkilenmesinin nedenleri olarak görülmektedir.

Bu araştırmanın en temel amacı, üstün ve özel yetenekli olup BİLSEM'e devam eden ortaokul seviyesinde ki 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin akademik yaşamlarında ve ortamlarında yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunu ölçmektir.

BİLSEM'lere devam eden öğrencilerin akademik ortamlarda var olmaları onlar için bir dönüm noktasıdır. Aynı zamanda bu ortamlar da akademik başarıların şekillendiği ortamlardır. BİLSEM'lere devam eden üstün ve özel yetenekli öğrencilerin, Türkiye'nin düşünsel ve bilimsel anlamda kalkınmasında önemli rolleri olduğu göz önüne alındığında akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusunun erken öğrencilik yıllarında tespiti önem teşkil etmektedir. Akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu yaşayan BİLSEM öğrencilerinin üretkenliklerine ket vurulmaması açısından erken tespiti önemlidir.

Araştırma da takip edilecek olan alt amaçlarımız; etkisi olduğunu düşünülen bazı kişisel özelliklere göre cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

Türkiye'nin bilimsel, sosyal, teknolojik ve ekonomik kalkınmasında önemli rolleri olacağı düşünülen, üstün ve özel yetenekli öğrencilerin, akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusu hakkında ön bilgi edinilmesi önem teşkil etmektedir.

Baykoç (2012) çalışmasına göre üstün yeteneklilik tarihsel süreç içerisinde insanlığın ve toplumların dikkatini çeker. Üstün yetenekliliğin doğru yöntem ve uyaranlarla beslenmesi ve eğitilmesi, insanlığa yüksek katkı sağlayacağını ifade eder. Üstün yetenekli bireylerin eğitimleri yaşadıkları toplumlar için önem taşır.

Yöntem

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2005)'e göre tarama modelleri, olmuş ya da halen var olan durumları, betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Bu tip modeller, toplumların, kurumların yapısını ve olayların işleyişini tanımlamak için kullanılır. Örneklemeden elde edilen veriler doğrultusunda örnekleme genellemeler de bulunulur. (Cohen ve diğ., 2007).

Örneklem

Araştırmanın evreni, 2018-2019 döneminde Balıkesir ilinin Karesi ilçesinde BİLSEM'de öğrenimine devam eden ortaokul seviyesinden 6,7. ve 8. sınıf öğrencilerinden rastgele 72 kişiyi kapsamaktadır.

Tablo 1’de; araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim seviyelerine ilişkin ve cinsiyete ilişkin bilgiler yer alırken, Tablo 2’de de katılan öğrencilerin ailelerine ilişkin eğitim bilgileri, Tablo 3’de öğrenci okul türüne ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Seviyeleri

Sınıf	Kız	Erkek	Toplam	%
6	16	18	34	47.2
7	14	14	28	38.9
8	4	6	10	13.9
Toplam	34	38	72	%100

Araştırmanın örneklemini 6. sınıflardan 34 öğrenci %47,2, 7. sınıflardan 28 öğrenci %38,9 ve 8. Sınıflardan 10 öğrenci %13.9’unu oluşturmaktadır.

Tablo 2. Öğrenci Ailelerinin Eğitim Düzeyine İlişkin Bilgiler

Eğitim Düzeyi	Anne	Baba	Toplam	%
Okur Yazar Değil	2	-	2	1.38
İlkokul Mezunu	3	3	6	4.16
Ortaokul Mezunu	2	3	5	3.47
Lise Mezunu	19	10	29	20.13
Üniversite Mezunu	46	56	102	70.83
Toplam	72	72	144	%100

Örnekleme dahil olan öğrencilerin anne ve baba eğitim seviyeleri ise, okuryazar olmayanların % 1.38, ilkokul mezunları % 4.16, ortaokul mezunları % 3.47, lise mezunları % 20.13, üniversite mezunları ise % 70.83’ü oluşturmuştur.

Tablo 3. Öğrenci Okul Türüne İlişkin Bilgiler

Eğitim Düzeyi	6	7	8	Toplam	%
Devlet Ortaokulu	24	17	6	47	65.28
Özel Ortaokul	10	11	4	25	34.72
Toplam	34	28	10	72	%100

Örnekleme dahil olan öğrencilerin bir devlet ortaokuluna gitme oranı % 65.28, özel ortaokula gidenlerin oranı ise % 34.72’dir.

Veri Toplama Araçları

Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (AODK): Ölçek, öğrencilerin akademik korkularını bazı kişisel, eğitsel özelliklere göre incelenmesi amacıyla Alkan (2005) tarafından geliştirilmiştir.

AODK formu içerisinde 22 soru ve iki alt boyut söz konusudur. Olumsuz değerlendirilme korkusunun bilişsel etkileri; 1, 2, 3, 4, 11, 13, 17, 18, 19 nolu maddelerden oluşurken, olumsuz değerlendirilme korkusunun davranışsal etkileri; 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 20, 21,22 nolu maddelerden oluşmaktadır. AODK formu içerisinde 2,10, 13 ve 18. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçek, beşli Likert tipinde hazırlanmış ve tepki kategorileri 1 Hiç Uygun Değil ile 5 Tamamen Uygun arasında değişen şekilde düzenlenmiştir.

AODK Ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık oranı ölçeğin bütünü için 0.774'tür. Alkan (2005) tarafından Cronbach alfa katsayısı ölçeğin iç tutarlık anlamında güvenilirliğinin yeterli düzeyde olduğunu gösterdiğini ifade eder.

Verilerin Analizi

Veri analizinde betimsel istatistikler yapılmıştır. Analizlere geçilmeden önce örneklemin doğrusallığı konusunda ve normallik sayıltılarına ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi çalışılmıştır. Anlamlılığının tespitinde anlamlılık düzeyi olarak .05 ölçüt alınmıştır. Varyansların analizlerinde Post hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır.

Bulgular

Betimsel İstatistikler

Öğrencilerin AODK Ölçeği alt boyuttaki puanları ve toplam puanlarına yönelik dağılımlarına ait analizler Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. AODK Ölçeğinin Betimsel Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri	3.18	.87	-.53	.01
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri	.20	.16	.44	-.45

Analiz sonuçlarına göre AOODK Ölçeği ve alt boyuttaki puanlarında dağılımlarda en yükseği Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileridir. ($=3.18$, $ss=.87$). Bunu Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri ($.20$, $ss=.16$) izlediği belirlenmiştir.

Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri alt boyutunun mod değeri 3.80 , medyanı ise 3.30 iken Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin mod değeri $.00$, medyanı ise $.18$ olduğu görülmüştür.

Verilerin normal dağılım durumlarını tespit amacıyla AOODK Ölçeği ve alt boyuttaki puanlarından alınan puanlar hesaplanmış ve bağımsız değişkenlere göre çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri alt boyutundaki çarpıklık $-.53$, basıklık ise $.01$ olduğu, Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinde ise çarpıklık $.44$, basıklık ise $-.45$ olduğu görülmüştür.

Verilerin normal dağılımının kontrolü için, Kline (2011) belirlediği basıklık ve çarpıklık değerleri esas alınmıştır. Büyüköztürk (2011) araştırmasında çarpıklık katsayısının $+1$, -1 sınırları içerisinde yer almasının puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlar. Araştırma bulgularında aritmetik ortalama, medyan ve mod'un birbirine de yaklaşması, dağılımın normalden aşırı uzaklaşmadığının bir ölçütü olarak değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının $+1$ ile -1 aralığında olduğu için verilerin normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir.

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinin aldıkları puanların ve alt boyutlarından aldığı puanların cinsiyete açısından anlamlı fark gösterme durumunu tespit için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. AOODK Ölçek Alt Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	t	p
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri	Kız	34	3.29	.93	.975	.333
	Erkek	38	3.09	.82		
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri	Kız	34	.19	.15	.423	.673
	Erkek	38	.21	.16		

*p< .05 anlamlı

AOODK Ölçek Alt Puanlarından Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkisinde ($t(70)=.975, p>.05$), Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkisinde ($t(70)=-.423, p>.05$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Anne Eğitimine Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinin aldıkları puanların annenin eğitimine göre manidar fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek faktörlü ANOVA uygulanmıştır. Anne eğitimi ile ilgili Tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğrencilerin AOODK Ölçeği ve Alt Puanları olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{X} ve SS Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	\bar{X}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Anl Farl
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri	Okur Yazar Değil	2	3.75	.07	G.Arası	3.537	4	.884	1.158	.337	
	İlkokul	3	2.86	1.45	G.İçi	51.142	67	.763			
	Ortaokul	2	4.10	.14	Toplam	54.679	71				
	Lise	19	3.33	.75							
	Üniversite	46	3.08	.90							
	Toplam	72	3.18	.87							
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri	Okur Yazar Değil	2	.50	.05	G.Arası	.259	4	.065	2.756	.035*	A-E
	İlkokul	3	.19	.17	G.İçi	1.572	67	.023			
	Ortaokul	2	.37	.27	Toplam	1.831	71				
	Lise	19	.80	.12							
	Üniversite	46	.18	.16							
	Toplam	72	.20	.16							

* $p < .05$ anlamlı

Verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve grupların tabloda doğru yorumlanmasını sağlamak için eğitim durumlarına A, B, C, D, E isimleri verilmiştir. Bu bağlamda; Okur Yazar Olmayanlar=A, İlkokul Mezunları=B, Ortaokul Mezunları=C, Lise Mezunları=D, Üniversite Mezunları=E olarak isimlendirildi. ANOVA sonuçlarını tabloda anlamlı fark bölümünde harflerle belirtilmiştir.

Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri anne eğitimi açısından anlamlı bir fark tespit edilmiştir. ($F(4,67)=2.756$, $p<.05$). Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2=.141$) olduğu görülmüştür. Puanların anne eğitim değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılık oluştuğunu tespit amaçlı Post Hoc testi olan Tukey testi yapılmıştır. Okuryazar olmayanlar ile üniversite mezunları arasında, üniversite mezunları lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<.01$). Bu da üniversite mezunu olan annelerin okuryazar olmayan annelere göre daha fazla Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri olarak etkilendiklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Sınıf Durumuna Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinin aldıkları puanların sınıf durumuna göre manidar fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek faktörlü ANOVA uygulanmıştır. Tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin AOODK Ölçeği ve Alt Puanları olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin Sınıf Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Puan	Grup	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri	6	34	3.25	.76	G.Arası	.308	2	.154	.196	.823	
	7	28	3.14	1.034	G.İçi	54.370	69	.788			
	8	10	3.08	.81	Toplam	54.679	71				
	Toplam	72	3.18	.87							
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin	6	34	.18	.15	G.Arası	.088	2	.044	1.751	.181	
	7	28	.20	.14	G.İçi	1.742	69	.025			
	8	10	.28	.19	Toplam	1.831	71				
	Toplam	72	.20	.16							

* $p < .05$ anlamlı

Öğrencilerin AOODK Ölçeği ve alt puanları olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin sınıf değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların kardeş sayısına göre manidar fark gösterip göstermediğini belirlemek için tek faktörlü ANOVA uygulanmıştır. Tek faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Öğrencilerin AOODK Ölçeği ve Alt Puanları olan Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , \bar{x} ve SS Değerleri		ANOVA Sonuçları									
Puan	Grup	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri	Kardeşi Yok	12	2.90	.69	G.Arası	4.386	3	1.462	1.977	.126	
	Bir Kardeş	50	3.15	.93	G. içi	50.293	68				
	İki Kardeş	8	3.83	.44	Toplam	54.679	71				
	Üç Kardeş	2	3.20	.70							
	Toplam	72	3.18	.87							
Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri	Kardeşi Yok	12	.08	.07	G.Arası	.299	3	.100	4.224	.007*	A-C, A-D C-A, D-A
	Bir Kardeş	50	.21	.15	G. içi	1.532	68				
	İki Kardeş	8	.27	.18	Toplam	1.831	71				
	Üç Kardeş	2	.41	.18							
	Toplam	72	.20	.16							

* $p < .05$ anlamlı

Verilerin anlaşılmasını kolaylaştırmak ve grupların tabloda doğru yorumlanmasını sağlamak için kardeşlik durumlarına A, B, C, D isimleri verilmiştir. Bu bağlamda; Kardeşi olmayanlar=A, Bir kardeşi olanlar=B, İki Kardeşi olanlar=C, Üç Kardeşi olanlar=D, olarak isimlendirildi. ANOVA sonuçlarını tabloda anlamlı fark bölümünde harflerle belirtilmiştir.

Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkilerinin kardeş sayısı değişkenine göre ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F(3,68)=4.224$ ve $p < .05$). Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğünün ($\eta^2=.16$) olduğu görülmüştür. Farklılığın yönü olarak kardeşi olmayanlar ile iki kardeşi olanlar arasında, iki kardeşi olanlar lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde ve kardeşi olmayanlar ile üç kardeşi olanlar arasında üç kardeşi olanlar lehine istatistiksel olarak ($p < .01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Sonuç

Bu araştırmanın amacı, Bilsem öğrencilerinin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusunu incelemektir. Öğrencilerin bu ölçekten aldıkları puanlar kişisel ve eğitsel bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Kişisel özelliklere göre cinsiyet, annenin eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

Kullandığımız ölçeklerin içerikleri ve alt boyutları farklı olmasından dolayı bulgularımız ile tam örtüşen literatür sınırlıdır. Alan yazın incelendiğinde araştırmaların farklı ölçeklerle de gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

AOODK ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet, okul türü, baba eğitim durumu, sınıf durumu, anne çalışma durumu, özel etüde gitme, özel ders alma durumu, kişilik tip ve çalışma türü değişkenleri açısından anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Olumsuz değerlendirilme korkusunun cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar (Çam ve diğ.,2010), (Köydemir ve diğ.,2007), (Karabulut ve diğ.,2013), (Alkan, 2015) bulunmaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulguyu da desteklemektedir.

Öğrencilerin AOODK ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların, anne eğitimine göre karşılaştırılması sonucunda; olumsuz değerlendirilme korkusunun davranışsal etkileri alt boyutunda farklılığın yönü olarak okuryazar olmayanlar ile üniversite mezunları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğın de aynı ölçeği kullandığımız Alkan (2015)'da İlkokul mezunu ve altı eğitim seviyesinde ki annelerin çocuklarının AOODK Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarıyla anlamlı fark bulmuştur.

8. sınıf öğrencilerinin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkusu 6. ve 7. sınıf seviyesinde ki öğrencilerine göre daha fazla olması konusunda bir beklenti oluşmuştur. Bu çalışmada elde edilen verilere göre, öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz değerlendirilme korkuları sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermemiştir.

8. sınıf öğrencileri LGS sınavına gireceğinden sınav kaygısı yükselenlerin akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkularının yükselmesi beklenirken bu çalışmada Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Bilişsel Etkileri ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusunun Davranışsal Etkileri konusunda bir bulgu elde edilememiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik ortamlarda yaşadıkları olumsuz anlamda değerlendirilme korkusunun sınıf seviyesine göre farklılık göstermeme nedeni üstün ve özel yetenekli olan öğrencilerin bilgiye olan hakimiyeti ile bu korkuyu bertaraf etmiş olduklarıyla ifade edilebilir.

Öğrencilerin AOODK Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların kardeş sayısı durumuna göre karşılaştırılması sonucunda; olumsuz değerlendirilme korkusunun davranışsal etkileri alt boyutunda farklılığın yönü olarak kardeşi olmayanlar ile iki kardeşi olanlar arasında ve kardeşi olmayanlar ile üç kardeşi olanlar olarak tespit edilmiştir.

Aynı ölçeği kullandığımız Alkan (2015)'da tek çocuklu ailelerin çocuklarının AOODK ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması ile iki çocuklu, üç çocuklu ve dört ve fazla

çocuğu olan ailelerin, çocuklarının AOODK Ölçeğinden alınan puanların ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Öğrencilerin olumsuz değerlendirileceği korkusu akademik ortamlarını olumsuz etkilediğine ilişkin bulgular Mckinney (2003) araştırmasında olsa da araştırmamız açısından böyle bir bulgu elde edilememiştir.

Seipp (1991)'e göre, kaygı düzeyi düşük öğrenciler yüksek olanlara göre daha başarılı olmaktadır. Seipp'in görüşleri araştırmamızı da desteklemektedir. Üstün ve özel yetenekli öğrenciler doğuştan getirdikleri özellikleri ile kaygı düzeylerini akademik ortam ile ilişkilendirmeden başarıya doğru güdülenmişlerdir.

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Olumsuz değerlendirilme korkusu, öğrencilerin kişisel-sosyal gelişimlerini olumsuz etkileyerek eğitim ve yaşam kalitelerinin düşmesine, hayatlarının kısıtlı bir alanda geçmesine neden olabilir. Bu bakımdan rehberliğin önleyici işlevi de göz önüne alınarak, üstün ve özel yetenekli öğrencilere akademik ortamlarda olumsuz değerlendirilme korkusu ile başa çıkma becerisi kazandırmaya yönelik rehberlik çalışmalarının önemli ve yararlı olacağı düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde üstün ve özel yetenekli BİLSEM öğrencilerine yönelik akademik korku çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu alanda ki yazın eksikliği giderebilmek için ölçek boyutunda ve araştırma boyutunda çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

Olumsuz değerlendirilme korkusu üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde cinsiyete ilişkin farklılaşma ile bir bulguya ulaşılamadığı görülmektedir. Cinsiyete göre farklılaşma üzerine bir araştırma yapılması faydalı olacaktır. Bu araştırma grubu sınırlı sayı ve sınıflar ile gerçekleştirilmiştir. Benzer bir çalışma farklı sınıf seviyeleri ve farklı BİLSEM'leri de dâhil ederek gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Alkan, V. (2015). Akademik Ortamlarda Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin Geliştirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- APA. (1980). American Psychiatric Association Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (3. Baskı). Washington DC: American Psychiatric Press.
- Baltacı, R. (2013). Üstün Zekâyı Yeteneğe Dönüştürmek: Gelişimsel Bir Teori Olarak Ayrımsal Üstün Zekâ ve Yetenek Modeli. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 14, 1-20.
- Baykoç, D. N. (2012). Üstün Yetenekli Çocuklar E. Nilgün METİN (Editör) Özel Gereksinimli Çocuklar. Ankara: Maya Akademi.

- Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). Research Methods in Education. London: Routledge Taylor & Francis Group.
- Çam, S., Sevimli, D., & Yerlikaya, E. (2010). Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma Ölçeğine (ODKÖ) İlişkin Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19 (1), 132-140.
- Demir, T. (1997). Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Fobi: Epidemiyolojik Bir Çalışma (Basılmamış Tıpta Uzmanlık Tezi) İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Furmark, T., Tillfors, M., & Everz, P. O. (1999). Social Phobia in The General Population: Prevalence And Sociodemographic Profile. Soc Psych Psych Epid, 34: 416-424.
- Heckelman, L. R., & Schneier, F. R. (1995). Diagnostic Issues. Heimberg, R. G., Liebowitz M. R., Hope D. A. ve Schneier, F. R. (Ed.), Social Phobia: Diagnosis, Assessment, And Treatment (s. 3-20). New York, Guilford Press.
- Heimberg, R. G., Stein, M. B., & Hiripi, E. (2000). Trends In The Prevalence of Social Phobia in The United States: A Synthetic Cohort Analysis of Changes Over Four Decades. European, 15: 29-37.
- Heimberg, R. G., Hofmann, S. G., Liebowitz, M. R., Schneier, F. R., Smits, J. J., Stein, M. B., . . . Craske, M. G. (2014). Social Anxiety Disorder'in DSM-V. Depression And Anxiety, 31 (6), 472-479.
- Karabulut, E. O., & Bahadır, Z. (2013). Ümit Milli Judo Takımının Olumsuz Değerlendirilmekten Korkma ve Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (2), 108-115.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, R. B. (2011). Principles And Practice of Structural Equation Modeling (Third Edition). New York: The Guilford Press.
- Köydemir, S., & Demir, A. (2007). Psychometric Properties of The Brief Version of The Fear of Negative Evaluation Scale in a Turkish Sample. Psychological Reports, 100(3), 883-893.
- Mckinney, A. P. (2003). Goal orientation: A Test of Competing Models (Doktora tezi) Available From ProQuest Dissertations and Theses Database.

- Rodriguez, J. O., Rodriguez , P. A., & Alcazar, R. A. (2006). Sociodemographic and Psychological Features of Social Phobia in Adolescents. *Psichothema*, 18(2): 207-212.
- Sak, U. (2009). *Üstün Yetenekliler Eğitim Programları*. Ankara: Maya Akademi.
- Scheiner, F. R., Johnson, J., Hornig, C. D., Liebowitz, M. R., & Weissman, M. M. (1992). Social Phobia: Comorbidity and Morbidity in an Epidemiologic Sample. *Archives of General Psychiatry*, 49 (4), 282-288.
- Schreglmann, S. (2016). Türkiye’de Üstün Yetenekli Öğrenciler İle İlgili Yapılan Yükseköğretim Tezlerinin İçerik Analizi (2010–2015). *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4, 14-26.
- Seipp, B. (1991). Anxiety and Academic Performance: A Meta-Analysis of Findings Anxiety Research. 4 (1), 27-41.
- TC. Milli Eğitim Bakanlığı. (2016, 11 04). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. 2016. MEB, Tebliğler Dergisi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html adresinden alınmıştır
- Topçu, A. A. (2004). *Sosyal Fobi Olgularında Aile İçi Yaşantıların İncelenmesi (Basılmamış doktora tezi)*. İstanbul.
- Tortop, H. S. (2018). *Üstün Zekalılar Eğitiminde Farklılaştırılmış Öğretim Müfredat Farklılaştırma Modelleri*. İstanbul: Genç Bilge.
- Yıldırım, D. S. (2013). *Erken Çocukluk Döneminde Özel Eğitim (3. Baskı)*. Ankara: Maya Akademi.